

เทศน์อบรมฆราวาส ณ สวนแสงธรรม กทม.

เมื่อวันที่ ๒๓ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๓๓

ทาน

พระพุทธเจ้าท่านเสด็จไปที่ไหน ตามตำราบอกไว้ เครื่องสักการะบูชานี้เคลื่อนไปหมด มนุษย์มาเทวดาอินทร์พรหมทั้งหลาย มาถวายเครื่องสักการะพระพุทธเจ้าเคลื่อนไปหมดๆ อยู่อย่างนั้น คนทั้งหลายก็สงสัยว่าทำไมพระพุทธเจ้าเสด็จไปที่ไหนจึงมีแต่เครื่องสักการะบูชา คนนำมาให้ท่านถวายทานบูชาท่านเคลื่อนไปหมด ไม่ว่าจะไปในบ้านนอกบ้าน ไปในป่าที่ไหนเต็มไปหมด คนหนึ่งเขาก็ตอบว่า ก็เป็นเพราะอำนาจพระพุทธเจ้า ท่านเป็นพระพุทธเจ้าใครก็อยากถวาย พระพุทธเจ้าทรงปฏิเสธทันที ไม่ใช่อย่างนั้น อย่าพูดอย่างนั้น เป็นความเข้าใจผิด ผลทานเหล่านี้เกิดจากการให้ทานของเราต่างหาก

ทานเป็นแม่บทแม่บาทที่จะทำให้โลกทั้งหลายให้มีความร่มเย็นเป็นสุขต่อกันได้ เราตถาคตตั้งแต่ไหนแต่ไรมา ยิ่งกาลเวลาปรารภนาโพรสัตว์ด้วยแล้ว ตถาคตถือทานเป็นหัวใจเลย ไม่ได้ให้ทานอยู่ไม่ได้ เจ้าของจะเป็นจะตายก็ขอให้ได้ทาน ท่านรับสั่งว่าอย่างนั้น การให้ทานของเราตถาคตนี้เป็นมาอย่างนั้นตลอด เพราะฉะนั้นผลทานนี้จึงแสดงได้ตลอดเวลา ตลอดสถานที่ ไปที่ไหนเต็มไปหมด เพราะเราตถาคตไม่ได้เลือกกาลสถานที่เวล่ำเวลาที่ไหน ทานอยู่ตลอด ฉะนั้นผลทานนี้จึงไม่ใช่เกิดขึ้นเพราะอำนาจของพระพุทธเจ้า แต่เกิดขึ้นเพราะอำนาจแห่งผลทานที่เราได้เคยบำเพ็ญไว้แล้ว

แม้แต่ความเป็นพระพุทธเจ้าของเรานี้ก็ออกมาจากผลศีลผลทานทั้งนั้น ไม่ใช่พระพุทธเจ้าจะใหญ่กว่าทานกว่าศีล นี่แหละเป็นพระวาจาของพระพุทธเจ้าที่ทรงปฏิเสธ ว่าความเป็นพระพุทธเจ้านั้นไม่ได้ใหญ่โตยิ่งกว่าการให้ทาน วัตถุทั้งหลายเหล่านี้มีมาเพราะอำนาจแห่งทานของเรา ไม่ใช่มีมาเพราะอำนาจแห่งความเป็นพระพุทธเจ้าของเราะ ท่านว่า แม้แต่ความเป็นพระพุทธเจ้าของเราก็ออกมาจากทาน นี่ท่านแสดงไว้ถึงเรื่องของทาน ไปที่ไหนเคลื่อน รongลำดับลงมาก็เป็นพระสวลี พระองค์ยกให้เป็นเอตทัคคะ คือเลิศในเรื่องเครื่องสักการะบูชามีมาก บรรดาสาวกท่านเป็นที่หนึ่ง ยกเว้นพระพุทธเจ้าเสียเท่านั้น นี่ก็เพราะการให้ทานของท่าน อดีตของท่านก็เป็นคล้ายคลึงกับพระพุทธเจ้า เวลาผลแสดงออกก็อย่างนั้น

ให้พากันดูนะมีข้อเปรียบเทียบ เช่น เราปิดประตู จะปิดประตูน้ำ ปิดประตูบ้านเรือน ปิดประตูอากาศก็แล้วแต่ เราเปิดน้อยอากาศเข้าออกก็น้อย เราเปิดกว้างอากาศ

เข้าออกก็มาก อย่างเปิดน้ำก็เหมือนกัน เวลาเปิดมากก็ออกมากเข้ามา นี้อย่างแล้วนะ เปิดน้อยเข้าก็น้อย ออกก็น้อย เปิดมากเปิดกว้างมาก เข้าก็มาก ออกก็มาก ปิดเสียเลย ไม่ให้มันออกมันเลยไม่เข้า เข้าใจไหมละ คนตระหนี่ถี่เหนียวเป็นอย่างนั้น ปิดหมด มีแต่จะเอาทำเตี่ยวๆ ความเปิดไม่มี ไปที่ไหนใครรังเกียจ แม้เป็นเศรษฐีก็ไม่มีใครยินดี ความ เป็นเศรษฐีเลยไม่มีคุณค่าสำหรับคนตระหนี่ถี่เหนียวคนนั้น พระพุทธเจ้าท่านจึงทรงแสดง เรื่องการให้ทาน

ในพระสูตรก็มี

ทานญจ เปยวชฺชญจ อตฺถจริยา จ ยา อธิ
สมานตฺตตา จ ธมฺเมสุ ตตฺถ ตตฺถ ยถารหิ

ท่านว่าการให้การเสียสละต่อกัน นับแต่มนุษย์ลงไปจนกระทั่งถึงสัตว์ นี่เป็นรากฐาน สำคัญที่มนุษย์และสัตว์อยู่ด้วยกันได้ ถ้าไม่มีทานเสียอย่างเดียว แม้ที่สุดพ่อกับแม่กับลูกก็ แดกกระจ่างกระจายกันเลย หากความเป็นพ่อเป็นแม่กันไม่ได้ ท่านว่า เพราะขาดการ สงเคราะห์เสียอย่างเท่านั้นเป็นเรื่องใหญ่โตมาก ทำให้โลกแตกกันได้ ฟังซิใหญ่ไหมการ ทาน คือลูกเต้าก็สงเคราะห์กันมาตั้งแต่อยู่ในท้องเรื่อยมา มีแต่การให้ๆๆ นี่ท่านแปลว่า การให้การเสียสละ เช่น จาคะคือการเสียสละ การให้ทานจึงเป็นของสำคัญมากทีเดียว

ผู้มีอหิยาศัยใจคอกว้างขวาง ไปที่ไหนไม่มีคำว่าอดอยากขาดแคลน เพราะอำนาจ แห่งทานเป็นเครื่องยึด เป็นแม่เหล็กอันสำคัญเป็นเครื่องดึงดูด แต่ตรงกันข้ามผู้ที่มีความ ตระหนี่ถี่เหนียว ไปที่ไหนก็มักจะอดอยากขาดแคลน ตลอดถึงการคบค้าสมาคมกับใคร ก็ ไม่มีใครอยากเข้าใกล้ชิดติดพัน เพราะอย่างน้อยเขาอาศัยไม่ได้ มากกว่านั้นก็คอยแต่จะกิน เขา กินหลายเล่ห์หลายเหลี่ยมหลายส้นหลายคม คดกินโกงกินทุกอย่าง ต้มตุ๋น อยู่กับคน ตระหนี่ถี่เหนียวคนเห็นแก่ตัวนี้ทั้งนั้น

ท่านจึงแสดงโทษของสิ่งเหล่านี้ไว้ให้เรารู้ ทั้งแสดงคุณแห่งการให้ทานไว้ ให้เรา ทั้งหลายได้มีอหิยาศัยใจคอกว้างขวาง แม้แต่สัตว์ยังรักเรา อย่าว่าแต่มนุษย์จะรักเราเลย คนมีการเสียสละ คนมีเมตตาจิต มีการให้ สัตว์ก็ติดก็พัน มีความรักความชอบ เราดูซิอย่าง ในวัดหนึ่งๆ สัตว์นี้เต็มไปเลย ไม่ว่านกกว่าแร้งว่ากาอะไรเต็มไปหมด หมู หมา เพราะได้ อาศัยร่มเย็น ถ้าขาดทานเสียอย่างเดียวแล้วความยึดเหนี่ยวกันก็ยาก ท่านจึงบอกว่าแม่ ที่สุดพ่อแม่กับลูกก็แตกกันได้ ในสูตรนี้เองท่านแสดงเอาไว้ แต่เราไม่ยกบาลีมาอีก ว่าการ ให้ทานเป็นสิ่งสำคัญมาก

อตฺตจริยา หมายถึงการประพฤติตนให้เป็นประโยชน์แก่โลกแก่ส่วนรวม ไปที่ไหนอย่าเห็นแก่ได้ อย่าเห็นแก่ตัว ให้เห็นแก่โลก เพราะโลกอยู่ด้วยกัน ถ้าไม่มีการประพฤติความดีต่อกันแล้วโลกก็เหี่ยวแห้งยุบย่อยไปหมด ถ้าไปไหนมีการสงเคราะห์สงเคราะห์การประพฤติปฏิบัติต่อกัน จะเป็นการแนะนำสั่งสอนหรือช่วยอนุเคราะห์อย่างใดก็ตาม นี่ชื่อว่าประพฤติตัวให้เป็นประโยชน์แก่โลก ไปที่ไหนก็ร่มเย็นเป็นสุข

สมานตุตตา คือ ความไม่ถือเนื้อถือตัว ไม่ถือยศถาบรรดาศักดิ์จนเกินเหตุเกินผล ไม่ถือฐานะ ไม่ถือความรู้วิชาว่าตนยิ่งกว่าเขา แล้วในขณะที่เดียวกันก็ถูกเหยียดหยามเขาที่เข้าใจว่าด้อยกว่าตน ท่านว่าคนประเภทนั้นไม่ดีเลย คนประเภทไม่ถือเนื้อถือตัวนั้นเข้าไหนเข้าได้หมด แม้แต่กับสัตว์ก็เข้าได้ เพราะความเมตตาที่เข้าได้หมด ไม่ได้ว่าสูงกว่าต่ำกว่าที่ไหนเข้าได้ ได้ทั้งนั้น ความไม่ถือเนื้อถือตัว ความเมตตาสงสาร ความให้อภัยซึ่งกันและกันนี้เป็นของสำคัญมาก ความไม่ถูกเหยียดหยาม

เดินไปตามถนนหนทาง จะนั่งรถไปก็ตาม เดินไปด้วยเท้าก็ตาม ให้มีความให้อภัยกันเสมอ ผู้หนึ่งเดินสวนทางมากับเรา ให้ถือคนนั้นเป็นมิตร หรือถือคนนั้นมีคุณค่าเช่นเดียวกับเราที่กำลังเดินผ่านไปนี้หรือสวนทางไปนี้ อย่าถือเขาว่าเป็นคนนั้นคนนี้แล้วก็แทรกเข้าไปในความเป็นศัตรูต่อกัน เป็นความระมัดระวัง เขาเป็นคนหนึ่ง เราเป็นคนหนึ่ง สุดท้ายก็คอยแต่จะต่อสู้กันอยู่ภายในจิต เลยเป็นอริคือข้าศึกต่อกัน เดินผ่านกันไปเท่านั้นก็ทะเลาะกันได้คนเรา รถมานมากี่ตั้งท่าจะเป็นข้าศึกต่อกันแล้ว

นี่ถ้าจิตของเราขาดความให้อภัยเสีย ขาดความเสมอภาค สมานตุตตา นี่เสียเท่านั้นเราจะถือเราเป็นสำคัญยิ่งกว่าเพื่อนมนุษย์ที่เดินสวนทางมา รถเราจะมีคุณค่ามีราคามากยิ่งกว่ารถใครๆ ที่ซื้อมาราคากี่ล้านก็ตาม รู้รถเราไม่ได้ ใครแต่ไม่ได้รถเรา ถือว่ารถเหล่านั้นจะราคาเท่าไรก็ตาม เป็นข้าศึกต่อเราทั้งนั้น ต้องระมัดระวัง สุดท้ายก็เป็นศัตรูกันทั้งสวนไปสวนมา ไปที่ไหนก็มีแต่ศัตรูรอบข้าง คือความคิดประเภทนี้เอง

ถ้าเราคิดประเภทที่ว่าให้อภัยซึ่งกันและกัน รถเขารถเรา ตัวของเขาของเรามีคุณค่าเท่ากัน เพราะมีน้ำหนักแห่งความเป็นมนุษย์ แห่งสมบัติที่มีคุณค่าเช่นเดียวกันแล้ว ต่างคนต่างให้อภัยกัน ผิดถูกประการใดคนเราพูดกันรู้เรื่องง่ายยิ่งกว่าสัตว์ นี่คนเราถ้ามีธรรมตามหลักที่พระพุทธเจ้าทรงสั่งสอนแล้วเป็นอย่างนั้น มนุษย์จะมีมากมีน้อยเพียงไรเป็นมิตรเป็นสหายกันได้ ทักทายกันได้สะดวกสบาย ขัดข้องตรงไหนช่วยกันได้ นี่คือมนุษย์ผู้มีธรรมแล้วโลกก็ร่มเย็น ถ้าตรงกันข้ามก็เอาอีกแหละ นั่นแหละดังที่กล่าวมานี้

จึงขอให้เราทุกท่านซึ่งเป็นชาวพุทธ ได้มรดกแห่งความเมตตา แห่งความให้อภัยอันสำคัญที่สุดของศาสนามาประดับตน และให้พึงประพฤติปฏิบัติเดินตามรอยของพระพุทธเจ้า มีความให้อภัยเป็นพื้นฐานของใจอยู่เสมอ ผิดถูกชั่วดีอะไรไม่มีใครแก่งกัน แหละ มันเป็นความจำเป็น

เช่น รถชนกัน เจียดกัน กระแทกกระเทือนกันบ้างเล็ก ๆ น้อย ๆ ก็พึงให้อภัยกันเสมอไป อันความให้อภัยนี้มีคุณค่ายิ่งกว่ารถที่เสียไปและเรียกค่าเสียหายจากเขาเป็นหมื่น ๆ แสน ๆ เสียอีก อันนั้นไม่มีคุณค่ายิ่งกว่าจิตใจที่ให้อภัยต่อกัน อันนี้มีคุณค่ามาก ระลึกกันไม่ลืมเลย นี่ท่านจึงว่ามีคุณค่ามาก เวลาผู้ใดมีความผิดพลาดไปบ้างก็รีบขออภัยกัน ผู้นั้นก็พร้อมที่จะให้อภัย ผู้นี้ก็ขออภัย ความขออภัยนี้เป็นคำที่มีคุณค่ามากที่สุด การให้อภัยก็เป็นสิ่งที่มีคุณค่ามากที่สุด เมื่อต่างคนต่างมีคุณค่ามาบวกกันเข้าแล้วจะมีคุณค่าขนาดไหน ต่างคนก็มีคุณค่าร่วมเย็นต่อกันได้ทั้งนั้น นี่ให้พึงยึดเอาไปประพฤติปฏิบัติ

อย่าเห็นว่าเขาเป็นอย่างนั้น เราเป็นอย่างนี้ รถเขาเป็นอย่างนั้น รถเราเป็นอย่างนี้ เขามาเจียดเรา เขามาตีเรา เขามากระแทกกระทั้งเรา เราเสียหายเราเสียเปรียบอย่างนั้น อย่างนี้ ไม่มีใครเสียเปรียบใครแะเพราะไม่มีใครเจตนา ถ้าเจตนาก็เป็นเรื่องคนพาล เราก็ทราบเสียว่านั่นคือคนพาล เราอย่าไปเป็นคนพาลแบบเขาจะเป็นเช่นเดียวกับเขา หากคุณค่าไม่ได้ นั่น เมื่อเราเป็นผู้มีคุณค่าก็ต้องเป็นผู้ทรงคุณธรรม ที่โลกจะได้รับความร่มเย็นและไว้วางใจต่อเราได้ นั่นเป็นของสำคัญที่เราจะยึดมาไว้เป็นเครื่องประดับตัวของเรา

เพราะโลกนี้อยู่ที่ไหนก็มีมนุษย์ เมื่อมีมนุษย์แล้ว เครื่องใช้ไม้สอยทุกสิ่งทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์แต่ละราย ๆ แต่ละคน แต่ละครอบครัว แต่ละกลุ่ม แต่ละคณะ ต้องมีมากน้อยไปตามสถานที่และบุคคลนั้น ๆ อย่างนั้นเอง เมื่อเป็นเช่นนั้นก็ย่อมมีการกระแทกกระเทือนกันบ้างโดยที่ไม่มีเจตนา มันหากมีหากเป็นไปได้นั้นแะ แต่อย่างไรพื้นฐานอันสำคัญที่จะให้เราอยู่ร่วมกันเป็นผาสุก ก็คือการให้อภัยซึ่งกันและกัน ไม่ควรเรียกก็ไม่เรียก ทนเอาเสียบ้างไม่เป็นไร อยู่เฉย ๆ มันเสียก็มี ไม่ต้องมีใครมาทำให้เสีย เพราะเขาก็ไม่มีเจตนา ก็ยอมเสียสละไป เสียสละสมบัติที่มันเสียไปนั้น ยังได้คุณค่าอันสำคัญเข้าสู่ภายในใจของเรา ซึ่งเป็นของที่มีคุณค่ามากกว่าสิ่งนั้นเป็นไหน ๆ ให้เราเทียบกันอย่างนี้

การทะเลาะเบาะแว้งกันนั้นเป็นสิ่งที่เสียหายมาก เป็นสิ่งที่หาคุณค่าไม่ได้ นอกจากเป็นพิษเป็นภัยต่อกันโดยถ่ายเดียว หากคุณค่ากับมันไม่ได้เลย การสมัคสมาน การให้อภัย

กัน การเข้าใจซึ่งกันและกันนี้เป็นของสำคัญมากสำหรับมนุษย์เรา อันนี้แหละเป็นคุณค่าของมนุษย์ ให้นำไปประดับตนทุกคนๆ โลกเราก็จะเย็น สมกับที่เรานี้เป็นลูกศิษย์ตถาคต เป็นพุทธบริษัท คือลูกเต้าเหล่ากอของพระพุทธเจ้า พระองค์ทรงให้อภัยเสมอ ให้อภัยตลอดทีเดียว นั่นแหละเรื่องของพระพุทธเจ้า

เราก็เหมือนกัน ผิดพลาดเขาประการใด ให้รีบขอภัยเขา ขอโทษเขา คนเราเมื่อเห็นความดีของคนหนึ่งแสดงออกมา ย่อมไม่แสดงความชั่ว ความเดือดร้อน ความแพะเผาะ ออกรับกัน แม้จะเป็นพื้นเป็นไฟขึ้นมาในขณะนั้น พอเห็นคนหนึ่งขอโทษเท่านั้นก็เท่ากับ น้ำดับไฟ จะยับยอบลงทันที นี่เป็นหลักใหญ่ เป็นหลักธรรมของพระพุทธเจ้า จึงว่าเป็นธรรมที่มีคุณค่ามาก

การให้อภัยซึ่งกันและกัน การเห็นอกเห็นใจกัน นี่เป็นสิ่งที่มีความค่ามากในตัวของคุณแต่ละคนๆ ยิ่งกว่าสมบัติเงินทองที่เรียกเอามาจากเขา เพราะเห็นว่าเขาทำผิดต่อตนนั้นเป็นไหนๆ ให้เราพึงนำเอามาใช้ให้ติดแนบกับใจด้วยกันทุกคนๆ ศาสนาจะเจริญรุ่งเรืองภายในหัวใจของเรา คนนี้ก็ศาสนาเจริญรุ่งเรืองด้วยธรรมเหล่านี้ คนนั้นก็เจริญรุ่งเรืองด้วยธรรมเหล่านี้ๆ เหมือนกันหมดแล้ว ต่างคนต่างเย็นไปหมด มีก็หมีนก็แสนกล้านคนก็ตาม อยู่ด้วยกันมีแต่อัธยาศัยใจคอที่กลมกลืนด้วยความเป็นธรรมด้วยกันแล้ว ย่อมอยู่ด้วยกันเป็นสุข

ถ้ามอบให้พิษภัยเข้าไปแทรกเสียในนั้น แม้ที่สุดครอบครวัเรือนนั้นก็แตกกันได้ สามภรรยาแตกกันได้ ลูกเต้าเหล่ากอแตกกันได้กับพ่อแม่ เพราะความเสียหายนั้นแหละมันไปทำลาย นี่แหละมันเป็นอย่างนั้น มันหาคุณค่าไม่ได้แต่ทำลายคนนี้รวดเร็ว เราหากไม่ทราบเรื่องของมันเฉยๆ เลยถือเสียว่าการเอารัดเอาเปรียบ หรือการไม่เสียใจเสียเปรียบแก่ผู้ใดนั้น เป็นสิ่งที่มีความค่ามากที่สุด ทั้งๆ ที่มันเป็นพาลที่สุดเลย นี่ให้จำเอาตรงนี้

อ้าว เสียเปรียบเสียไปเถอะเสียเปรียบมนุษย์ เราก็เป็นมนุษย์คนหนึ่ง ความเสียเปรียบมนุษย์เสียเปรียบตามโลกสมมุตินิยม กิเลสนิยมต่างหาก แต่ธรรมท่านไม่ได้นิยม ความยอมเสียเปรียบ ท่านบอกว่าแพ้เป็นพระ ชนะเป็นมาร นี่เป็นสำคัญมาก นี่แหละที่ว่าแพ้เป็นพระ เอ้ายอมเสียเปรียบเขาด้วยทางใจของเราด้วยความเมตตา ด้วยความให้อภัยนี้เป็นของมีคุณค่ามาก แล้วเราก็ได้เปรียบในตัวของเรา คือชนะตัวของเรา ชนะความโกรธ ความเคียดแค้นของเรา ชนะความที่จะเอาเปรียบตอบรับเขาไปได้โดยลำดับลำดับ นี่สิ่งที่มีความค่า

แต่ที่นี้กิเลสมันไม่ให้เรามองดูละชิ มันให้มองข้ามไปๆ อันใดเป็นเรื่องของกิเลส กิเลสจะยกขึ้นเป็นเรื่องเด่น ความโกรธก็เด่น ความโลภก็เด่น ความหลงก็เด่น ความเอาจริง เอาจืดเปรียบเด่นไปหมด ขึ้นชื่อว่าสิ่งจะทำลายกันแล้วเด่นไปหมด คือเรื่องของกิเลส ให้พากันจำเอาไว้ ถ้าเป็นเรื่องของธรรมแล้วสิ่งเหล่านี้เป็นภัยทั้งนั้น ปราษฎ์ทั้งหลายแม้พระองค์เดียวไม่เคยชมเลยว่าสิ่งเหล่านี้เป็นคุณ มีแต่ตำหนิ ให้ชำระสะสางกันทั้งนั้น สิ่งที่เป็นคุณก็อย่างที่กล่าวมาแล้วนี้ ที่โลกที่กิเลสมันเหยียบย่ำหรือปิดบังเอาไว้ รื้อฟื้นอันนั้นขึ้นมา ปฏิบัติ กิเลสตัวเห็นแก่ตัว ตัวโหดร้ายทารุณ ตัวเอาจริงเอาจืดเปรียบนั้น มันจะได้หมอบหัวลง ไป ยุบยอบลงไป ธรรมจะได้ปรากฏขึ้นมา เมื่อธรรมปรากฏขึ้นมาแล้ว ความเมตตา สงสาร ความให้อภัย ความเข้าใจซึ่งกันและกันนี้จะเด่นขึ้นๆ ในหมู่ชนเรา ในครอบครัวก็ตาม ในที่ไหนก็ตาม ถ้าธรรมเหล่านี้ได้ปรากฏขึ้นแล้ว จะรุ่มเย็นกันทั้งนั้นแหละ

ขอให้พี่น้องทั้งหลายจำเอาไว้วันนี้เทศน์ถึงเรื่องทาน ทานบุญ การให้ทานการเสียสละ นี่มีเป็นพื้นเพของโลกที่อยู่ร่วมกัน ปราศจากไม่ได้แม้คนเดียว

เปยุวชฺชฌญ คือกล่าวคำที่ไพเราะเพราะพริ้งด้วยเหตุด้วยผล ที่จะยังผู้ที่ได้ยินได้ฟังเกิดผลเกิดประโยชน์จากคำพูดของเรา

อตฺตจริยา การประพฤติตัวให้เป็นประโยชน์แก่โลก อย่าทำตัวให้เป็นคนรกโลก คนขวางโลก

สมานตฺตตา ความเป็นผู้ไม่ถือเนื้อถือตัว ถือเอาพื้นเพแห่งความเป็นมนุษย์ ต้องเกิดมาจากบุญจากกรรมด้วยกันทั้งนั้น ไม่มีใครตกแต่งเอาได้เรื่องรูปร่างสังขาร อวัยวะใจ คอก็เหมือนกัน เป็นสิ่งที่เกิดมาจากบุญจากกรรมของแต่ละคนๆ ทุกคนมีบุญมีกรรมด้วยกัน ถึงคราวจนก็ต้องจน ถึงคราวมีก็ต้องมี เพราะสิ่งเหล่านี้เป็นเหมือนกาฝาก มันแทรกอยู่ภายนอกไม่ได้ อยู่ภายใน ย่อมมีย่อมจน ได้มาเสียไป เป็นธรรมดาเหมือนกันหมด แต่สิ่งที่เป็นพื้นเพอันดีงามก็คือพื้นแห่งความเป็นมนุษย์ด้วยกัน จะทุกข์จะจนอย่าประมาทกัน มั่งมีศรีสุขให้เคารพนับถือแห่งความมั่งมีของกันและกัน ไม่เย่อหยิ่งจองหองต่อกัน ทั้งผู้จนทั้งผู้มี ทั้งคนโง่คนฉลาด ให้ต่างคนต่างมีความเห็นอกเห็นใจเมตตา สงสาร เคารพนับถือซึ่งกันและกัน นี่ก็เป็นธรรมสำคัญอย่างมากที่มนุษย์จะต้องนำมาปฏิบัติต่อกัน จึงขอให้พี่น้องทั้งหลายได้ยึดไว้เป็นรากเป็นฐานสำคัญในการประพฤติตัว แล้วโลกจะรุ่มเย็นๆ เป็นสุขๆ

เอาละวันนี้เทศน์เพียงเท่านี้